

AM WONEN
T.a.v. mevr. L. Snoeijen
Postbus 4052
3502 HB Utrecht

Datum 12 januari 2018
Kenmerk BE/2016/188/r
Uw kenmerk Email d.d. 22 juni 2016
Auteur(s) T.J.P. den Otter
Projectleider C.J. Blom

BLOM ECOLOGIE B.V.
ADVIES & ONDERZOEK

Zandweg 46
4181 PM Waardenburg

t 0418 820 288

e info@blomecologie.nl

i www.blomecologie.nl

KvK 67221904

BTW 856882999B01

IBAN NL21RABO0314240683

Oriënterend onderzoek naar beschermde flora en fauna op het voormalige Carolusterrein te 's-Hertogenbosch

Op het terrein van het voormalige zorginstelling Vivent de Herven is de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen voorzien. Een deel van het terrein is reeds ontwikkeld. Het nog in ontwikkeling te brengen terrein is thans braakliggend en/of bestaat uit groenstructuren. AM Wonen is voornemens om op het braakliggende terrein eveneens nieuwbouw te realiseren. Het plangebied is gelegen in 's-Hertogenbosch en de directe omgeving wordt derhalve gekenmerkt door stedelijk gebied. In juli 2007 is in het kader van de Flora- en faunawet onderzoek gedaan naar voorkomende beschermde plant- en diersoorten door AnteaGroup (toenmalig Oranjewoud). Omdat het onderzoek 9 jaar geleden is uitgevoerd is heeft AM Wonen een update van het onderzoek geïnitieerd.

Middels deze ecologische quickscan wordt de (potentiële) aanwezigheid van beschermde flora en fauna en de betekenis van het plangebied voor dergelijke soorten in kaart gebracht. AM Wonen heeft Blom Ecologie bv verzocht het plangebied te onderzoeken op aanwezigheid van beschermde flora en fauna en vervolgens deze te toetsen aan de effecten van de werkzaamheden en vigerend beleid.

Onderzoeksdoel

Middels dit oriënterend onderzoek worden de volgende onderzoeksvragen beantwoord:

- Is het bestemmingsplan dat wordt opgesteld voor het project zoals hiervoor omschreven uitvoerbaar zoals het bepaalde in de Wro (artikel 3.1.6 Bro)?
- Welke, krachtens de Wet natuurbescherming, beschermde flora en fauna zijn (potentieel) aanwezig in het plangebied?
- Welke negatieve effecten treden op voor (potentieel) aanwezige flora en fauna als gevolg van de beoogde ruimtelijke ingreep?
- Heeft de beoogde ruimtelijke ingreep een negatief effect op het de instandhoudingsdoelen van Natura2000 gebieden of de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland?

Figuur 1 De rode stip en kader weergeven bij benadering de ligging van de planlocatie. Het noordelijke deel van de locatie bestaat uit het voormalige terrein van zorginstelling Vivot de Herven (gescheiden door watergang). De quickscan heeft alleen betrekking op het zuidelijke en oostelijke deel, het Carolusterrein (bron: ruimtelijkeplannen.nl).

Funcieverandering en effecten

De beoogde ingrepen zijn permanent van karakter. Onderstaand volgt een korte opsomming van de ingrepen en effecten:

- kap van bomen en struiken: afvoer groen;
- verwijdering overige erfinrichting, vergraven braakliggend perceel: herinrichting ruimte tot bouwrijpe fase (grondverzet e.d.);
- bouw nieuwe woningen: diverse timmer-, beton-, metsel-, elektra- en loodgieterswerkzaamheden alsmede allerhande kleine bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en tuin; allerhande straat- en hovenierswerkzaamheden

Alle thans aanwezige (ecologische) functies van de planlocatie komen geheel te vervallen. Negatieve effecten die op kunnen treden voor beschermde soorten zijn: vernietiging en/of afname van geschikt leefgebied (permanent) en opzettelijke verstoring (tijdelijk).

Methode

Inventarisatie

De inventarisatie is een oriënterend onderzoek waarbij gedetailleerd een beoordeling wordt gegeven van de aanwezigheid van de specifieke potentie voor beschermde flora en fauna in het plangebied, de betekenis van het plangebied voor de aanwezige soorten en de effecten van de voorgenomen ingrepen op de soorten. De quickscan bestaat uit veldbezoek en raadpleging van externe bronnen.

Veldbezoek

Het veldbezoek is een momentopname van de aanwezige beschermde flora en fauna. Tijdens het veldbezoek wordt het plangebied nauwkeurig onderzocht waarbij ook gelet wordt op sporen en delen of restanten van planten en/of dieren. Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 24 juni 2016. De inventarisatie is uitgevoerd op de planlocatie. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren; droog, 8/8 bewolkt, 17° Celsius en windkracht 0-1 (Bft.)

Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de voormalige Flora- en faunawet samen met de Boswet en Natuurbeschermingswet vervangen door de Wet natuurbescherming (Wnb). Onder de Wet natuurbescherming vervallen de huidige tabellen 1, 2 en 3 waarin de beschermde soorten zijn opgenomen. Tevens zijn er circa 200 soorten niet langer beschermd en worden enkele bedreigde soorten toegevoegd. De soortenbescherming binnen de Wet natuurbescherming is opgedeeld in de volgende beschermingsregimes: Vogelrichtlijnsoorten, Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten. Voor alle beschermde soorten geldt een ontheffingsplicht. Het bevoegd gezag (de provincie) kan voor de soorten die zijn opgenomen in het 'beschermingsregime andere soorten' vrijstellingsbesluit nemen en hierin onderscheid maken tussen meer en minder strikt beschermde soorten. In de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming provincie Noord-Brabant is voor de volgende soorten vrijstelling opgenomen in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen:

<i>Aardmuis</i>	<i>Gewone bosspitsmuis</i>	<i>Ondergrondse woelmuis</i>
<i>Bastaardkikker</i>	<i>Gewone pad</i>	<i>Ree</i>
<i>Bosmuis</i>	<i>Haas</i>	<i>Rosse woelmuis</i>
<i>Bruine kikker</i>	<i>Huisspitsmuis</i>	<i>Tweekleurige bosspitsmuis</i>
<i>Dwergmuis</i>	<i>Kleine watersalamander</i>	<i>Veldmuis</i>
<i>Dwergspitsmuis</i>	<i>Konijn</i>	<i>Vos</i>
<i>Egel</i>	<i>Meerkikker</i>	<i>Woelrat</i>

Beoordeling

Vaatplanten

Beschermde vaatplanten en/of sporen en delen hiervan zijn niet aangetroffen op de planlocatie. Het terrein bestaat deels uit verharding (oude parkeerplaats), een zandige vlakte (voormalige locatie Carolusziekenhuis en groenperken/parkachtige inrichting met voetpaden. Langs de zoom van het perceel is sprake van aangeplante inheemse en gedomesticeerde bomen en struiken. Als gevolg van het verzuim is er sprake van spontane ontwikkeling van kruidachtige vegetatie waaronder: nachtkoekoeksbloem, schietwilg, acacia, boerenwormkruid, bezemkruid, braam, smeerwortel en teunisbloem.

De habitatpreferentie van beschermde soorten zoals drijvende waterweegbree, orchissen en kruipend moerasscherm betreft met name bijzondere standplaatsen als onverstoorde voedselarme structuren. Gelet op de bodemsamenstelling, voormalig gebruik, locatie zijn er geen geschikte standplaatsen aanwezig voor beschermde vaatplanten. Gelet op het ontbreken van bijzondere structuren, de verstoringsintensiteit en de voedselrijkdom van het gebied is het voorkomen van en effecten op beschermde vaatplanten dan ook uitgesloten.

Zoogdieren

Zoogdieren prefereren een leefomgeving waarin voldoende voedsel, rust, voortplantingsmogelijkheden en dergelijke aanwezig zijn. De planlocatie is gelegen binnen de bebouwde kom van 's-Hertogenbosch. Het plangebied ligt geïsoleerd van natuurlijke(re) gebieden en is ontoegankelijk voor grote in het wild levende zoogdieren. Gelet op het geprefereerde habitat van zwaarder en strikt beschermde grondgebonden zoogdieren en het huidige gebruik van de planlocatie, alsmede het ontbreken van sporen en nesten is een essentiële functie uitgesloten.

De planlocatie heeft mogelijk een functie voor algemene soorten. Dit betreft met name mol, egel, konijn, bruine rat en muisachtigen. Dergelijke soorten zijn dermate opportunistisch dat in de directe omgeving voldoende vergelijkbaar habitat aanwezig is waar ze zich al dan niet tijdelijk kunnen ophouden. Voor de algemene soorten geldt vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen (zie *Wet natuurbescherming*; Wet-Nb, art 3.10).

Vleermuizen

Vleermuizen maken gebruik van openingen in gebouwen en holtes in bomen als verblijfplaatsen. De meeste vleermuissoorten maken onderscheid tussen zomer- en winterverblijven. In de aangetroffen bomen op de planlocatie zijn geen potentiële invliegopeningen aanwezig.

Uit het onderzoek in 2007 is gebleken dat de locatie(s) geen relevante functie hebben voor vleermuizen. Om het gebruik van enkele potentieel geschikte bomen op de locatie De Herven is in 2016 een onderzoek naar de aan- dan wel afwezigheid van vleermuizen opgestart. De voorlopige resultaten wijzen uit dat de locatie steeds tijdelijk door enkele gewone dwergvleermuizen en incidenteel laatvlieger worden gebruikt als foerageergebied (update december 2017: uit het vleermuisonderzoek is gebleken dat er geen relevante functies worden aangetast). Laanvormige bomenrijen en/of andere structuurrijke groenelementen kunnen een functioneel onderdeel zijn van een vleermuishabitat (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011). Gelet op de groenen omzoming van het zorginstelling Vivent de Herven en de directe omgeving is het aannemelijk dat vleermuizen op en rondom de planlocatie foerageren. De ontwikkeling van woningen leidt echter niet tot de vernietiging van essentiële functies of habitatonderdelen voor vleermuizen.

Amfibieën en reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën en reptielen en/of sporen daarvan aangetroffen in het plangebied. In de omgeving zijn geen waarnemingen van beschermde reptielen en amfibieën gedaan (waarneming.nl, 2001-2016). De rugstreeppad is een echte pionierssoort. Gedurende de werkzaamheden ontstaat aannemelijk (tijdelijk) het door de rugstreeppad geprefereerde pioniershabitat. Gelet op de landelijke verspreiding en de geïsoleerde ligging (vanuit stedelijk perspectief) wordt de aanwezigheid van de soort niet verwacht. Voor algemene amfibieën bieden het oppervlaktewater en vochtige plaatsen geschikt foerageer- en overwinteringshabitat. De aanwezigheid van algemeen voorkomende amfibieën als bruine kikker en gewone pad kan aldus niet uitgesloten worden. Voor deze soorten geldt echter vrijstelling in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Negatieve effecten ten aanzien van amfibieën en reptielen kunnen worden uitgesloten.

Vissen

In de directe omgeving van de planlocatie is het voorkomen bekend van soorten als: kleine modderkruiper, brasem, kolblei, winde, blankvoorn, ruisvoorn, snoek, driedoornige stekelbaars en baars. Aangezien er voorgenomen ingrepen van toepassing zijn met betrekking tot oppervlaktewater kunnen effecten op vissen niet worden uitgesloten. Voor alle aanwezige vissen geldt dat deze geen beschermde status genieten en dat tijdens de uitvoering slechts de algemene Zorgplicht van kracht is.

Insecten, libellen en ongewervelde

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen (sporen en/of delen van) beschermde vlinders, libellen of overige ongewervelde aangetroffen. Op basis van landelijke verspreiding, habitatpreferentie en het ontbreken van specifieke kenmerken kunnen een essentiële functie voor en het voorkomen van beschermde ongewervelde en effecten hierop uitgesloten worden.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn op de planlocatie groene specht, grasmus, merel, tiftjaf, meerkoet, houtduif, gierzwaluw, winterkoning, gaai en boomkruiper waargenomen. De waarnemingen betreffen zowel foeragerende als rustende en overvliegende vogels. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen gevonden van uilen en/of andere roofvogels. Sporen die duiden op aanwezigheid van deze soorten zijn onder andere: krijtsporen, braakballen, prooiresten, horsten en veren. Er is gedurende het veldbezoek specifiek gelet op potentiële nesten van buizerd, deze zijn niet aangetroffen. De vegetatie op de locatie zijn geschikt als nestlocatie voor algemene broedvogels als duiven, lijsters, kraaiachtigen en overige kleinere zangvogels. Potentieel aanwezige broedgevallen worden mogelijk gedurende de werkzaamheden verstoord. Om te voorkomen dat eventuele broedgevallen van algemene broedvogels worden verstoord dienen de ontwikkelingen buiten het broedseizoen (indicatief 15 maart - 15 juli) te worden uitgevoerd.

Gebiedsbescherming

De planlocatie maakt geen deel uit van een beschermd gebied en/of locatie betreffende: Natura 2000, Beschermd natuurmonument, Wetland, Nationaal Landschap, Nationaal Park of Ecologische Hoofdstructuur. Beschermd gebied zijn op ruime afstand van de planlocatie gesitueerd. Externe effecten door de ruimtelijke ontwikkelingen kunnen uitgesloten worden.

Conclusies

In het plangebied of de directe omgeving daarvan komen beschermde diersoorten van de Wet natuurbescherming voor. Het plangebied heeft, behoudens vleermuizen, aannemelijk geen betekenis voor beschermde soorten. De bomen met holtes, scheuren en kieren zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Tevens vormen de solitaire bomen en bosschages een geschikt foerageergebied en migratieroute voor vleermuizen. De bomen, struiken en overige beplanting zijn geschikt leefgebied voor algemene zoogdieren, amfibieën, insecten en broedvogels. De planlocatie maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied, Beschermd natuurmonument, Wetland, Nationaal Park, Nationaal Landschap of het Natuurnetwerk Nederland. Van externe werking is geen sprake.

Tabel 1 Overzicht van de functie van het plangebied voor beschermde flora en fauna alsmede de verwachten effecten naar aanleiding van de beoogde ingrepen en de eventuele vervolgstap.

Legenda x = ongeschikt ja = geschikt m (mogelijk) = nader te bepalen of mits maatregelen getroffen worden	vaatplanten	zoogdieren	vleermuizen	amfibieën	reptielen	vissen	broedvogels (a)	broedvogels (j)
Geschikt habitat Vogelrichtlijnsoort							ja	x
Geschikt habitat Habitarichtlijnsoort	x	x	ja	x	x	x	x	
Geschikt habitat overige soort	x	m		m	x	x		
Soortspecifiek onderzoek noodzakelijk	x	x	x	x	x	x	x	x
Gebiedsbescherming								
	afstand		effecten		nader onderzoek/ Aerius			
Natura2000	-		-		-			
Natuurnetwerk Nederland	-		-		-			

Uitvoerbaarheid

De voorgenomen ontwikkeling van woningen op het terrein van zorginstelling Vivent de Herven leiden niet tot aantasting van beschermde gebieden. Het is onduidelijk of de voorgenomen ontwikkeling leidt tot aantasting van beschermde natuurwaarden. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om de aan- of afwezigheid van vleermuizen (reeds uitgevoerd). Tijdens de uitvoering dient rekening te worden gehouden met de (mogelijke) aanwezigheid van vleermuizen en algemene broedvogels. Voor deze soortgroepen dienen eventueel maatregelen te worden getroffen om effecten te voorkomen. Afhankelijk van de resultaten van de aanvullende onderzoeken zijn tevens maatregelen vereist ten aanzien van marterachtigen. De aanwezigheid van overige beschermde soorten (Wet-Nb, overige soorten, art. 3.10) en hun leefgebied vormen geen bezwaar voor de beoogde bestemmingsplanwijziging (vrijstellingsbesluit).

Conclusie

De beoogde ontwikkeling van woningen op het terrein van zorginstelling Vivent de Herven te 's Hertogenbosch is uitvoerbaar conform het bepaalde in de Wro (artikel 3.1.6 Bro).

Te treffen maatregelen

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna (Zorgplicht).
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.
- Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) gefaseerd verwijderen. Dit om bodembewonende dieren de kans te geven in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.
- Ten aanzien van broedvogels dienen de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode te worden uitgevoerd c.q. opgestart. Het broedseizoen betreft indicatief de periode 15 maart t/m 15 juli. Sommige soorten en onder bepaalde omstandigheden kan het broedseizoen afwijken van deze periode, verifieer dit voor de uitvoering van werkzaamheden bij een erkend ecoloog. Indien de werkzaamheden om moverende redenen in het broedseizoen plaatsvinden dient, alvorens deze uitgevoerd worden, door een ter zake deskundige te worden vastgesteld of er broedende vogels of nesten aanwezig zijn. De deskundige geeft aan welke maatregelen eventueel van toepassing zijn.

Literatuur

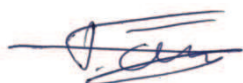
- Arcadis, 2016. De Wet Natuurbescherming Op Hoofdlijnen. Arcadis Nederland B.V. 4 januari 2016. Arnhem.
- Bang, P. & P. Dahlström, 2005. Tierspuren. Fährten, Fraßspuren, Losungen, Gewölle und andere. BLV Buchverlag GmbH & Co. KG, München
- Creemers, R.C.M & J.J.C.W. van Delft (ravon)(redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. -Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden
- Dietz, C., O. von Helversen, D. Nill & P.H.C. Lina, 2011. Vleermuizen: alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika: biologie, kenmerken en bedreigingen. Tirion Natuur, Utrecht.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Websites

www.libellennet.nl
www.ravon.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.vleermuisprotocol.nl
www.waarneming.nl
www.wilde-planten.nl
www.zoogdierenvereniging.nl

We hopen u met deze rapportage voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er desondanks vragen zijn kunt u vrijblijvend contact opnemen.

Met vriendelijke groet,

Blom Ecologie B.V.,
ing. T.J.P. den Otter

Bijlage 1 Fotografische impressie

© BLOM ECOLOGIE B.V.
ZANDWEG 46 - 4181 PM WAARDENBURG

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie bv worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

Blom Ecologie bv is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie bv.

Bijlage 1 Fotografische impressie

Figuur 1 Een deel van het voormalige Carolusterrein is braakliggend. AM Wonen is voornemens om op de locatie woningen te ontwikkelen.

Figuur 2 Een deel van het Carolusterrein is reeds ontwikkeld (foto vanaf locatie van Vivent De Herven)